

VUOSIKERTOMUS 2024

Filha on keuhkosairauksien asiantuntijaorganisaatio

Filha ry (Finnish Lung Health Association) on kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu kansanterveys- ja asiantuntijajärjestö, jonka tehtävänä on edistää kansanterveyttä ja keuhkoterveyttä kehittämällä ja toteuttamalla luovaa yhteistoimintaa terveydenhuollon viranomaisten, ammattilaisten, muiden järjestöjen, väestön ja sairastuneiden kanssa keuhkosairauksien ja tuberkuloosin ehkäisyn ja hoidon tehostamiseksi sekä tupakoinnin ja allergioiden vähentämiseksi. Yhdistyksen tavoitteena on olla yksi johtavista keuhkosairausalan järjestömuotoisista osaamiskeskuksista Suomessa ja Euroopassa. Filha pohjaa yhdistyksen perinteisiin, mutta hakee samalla nykyaikaan soveltuvia toimintamalleja korostaen asiantuntijuutta, riippumattomuutta, kansainvälisyyttä ja humanisuutta.

Käytännön toiminta keskittyy näiden sairauksien ehkäisyyn, torjuntaan, hoitokäytäntöjen kehittämiseen, sairastuneiden omahoidon kehittämiseen ja ammattilaisten kouluttamiseen. Toiminnan pääpaino on kotimaassa, mutta kansainvälinen yhteistyö WHO:n (Maailman terveysjärjestö), The Unionin (Kansainvälinen tuberkuloosi- ja keuhkosairausunioni) ja alan muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa sekä kansainväliset hankkeet ja koulutukset kuuluvat järjestön toimintaan.

Sisällys

Pääsihteerin katsaus kuluneeseen vuoteen	3
Tukea tuberkuloosia hoitaville ja sairastuneille	4
Videokirjasto on ammattilaisia varten	7
Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma	8
Valtakunnallinen keuhkosityöpäohjelma	9
Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön vähentäminen ja lopettamisen tuki	10
Koronasta kuntoon -hanke (2022–2025)	12
Astman omahoidon ABC -hanke (2023–2025)	13
Luontohengähdys-hanke (2024–2026)	14
Terveydenhuollon ammattilaisten verkostot	15
Koulutusta terveydenhuollon ammattilaisten työn tueksi	17
Kansainvälistä toimintaa	18
Tutkittu tieto osaamista edistämässä	20
Aktiivista toimintaa yhteistyöverkostoissa	22
Viestintä	23
Talous	24
Hallinto ja henkilöstö	25
Tulevaisuudennäkymät	26
LIITE: Julkaisuluettelo	27

PÄÄSIHTEERIN KATSAUS KULUNEeseen VUOTEEN

Vuonna 2024 toimintamme tavoitteena oli ennaltaehkäistä, edistää varhaista toteamista ja korkealaatuista hoitoa, antaa tietoa, tehdä tutkimusta keuhkosairauksien, niihin liittyvien infektioiden ja allergioiden suhteen.

Pitkäjänteinen toimintamme niin tuberkuloosiin sairastuneen kuin sitä hoitavan ammattilaisen toiminnan tukemisessa jatkui. Tähän toimintaan meillä on yli sadan vuoden perinteet, mutta tarve työlle on edelleen ilmeinen. Tuberkuloosityössä tuotimme työkaluja, koulutimme ja tuimme terveydenhuoltoa, ohjasimme vaikeahoitoisten potilaiden hoitoa ja kehitimme vertaistukea. Väestölle suunnatulla tuberkuloosi.fi-sivustolla tarjosimme luotettavaa tietoa tuberkuloosista 11 eri kielellä. Lisäksi selvittelimme latentin tuberkuloosin diagnostiikan ja hoidon käytänteitä Pohjoisen Ulottuvuuden maissa.

Tupakoinnin vastaisen työn painopisteitämme olivat ne väestöryhmät, joissa tupakkatuotteiden käyttö on yleistä. Perinteinen tupakointi vähenee, mutta nuuskan, sähkösavukkeiden ja nikotiinipussien käyttö on kasvussa. Nuuska oli keskiössä varusmiehiin kohdentuvassa Irti nuuskasta -hankkeessa. Jatkoimme tutkimusta varusmiesten nuuskankäytöstä ja siihen liittyvistä haitoista ja selvitimme tupakkatuotteiden käyttöä pandemian aikana. Pikkutöppöset onnistumiseen -hankkeessa tuettiin vauvaa odottavien ja pikkulapsiperheiden vanhempien tupakoinnin lopettamista.

Kansallisessa sisäilmaohjelmassa toimintamme kohdentui terveydenhuollon ammattilaisiin ja heidän osaamisensa tukemiseen. Tuotimme sisäilmawebinaarin ja -ohjeen ammattilaisille. Valtakunnallisen keuhkosyöpäohjelman kirjoittaminen jatkui yhteistyössä terveydenhuollon toimijoiden kanssa. Tämän ohjelman tarpeeseen herätteli muita Pohjoismaita heikompi ennuste keuhkosyöpäpotilailla.

Keuhkosairauksien ja allergian koulutukset hyvinvointialueilla toteutettiin läsnäolotilaisuuksina, mutta tarjosimme terveydenhuollon ammattilaisille koulu-

tusta myös verkossa. Koronapandemian aikana aloitettu Videokirjasto osoittautui hyväksi tavaksi tukea ammattilaisten osaamista, ja sen sisältöä kehitettiin edelleen. Valtakunnalliset koulutustilaisuudet järjestimme läsnäolo- tai hybriditilaisuuksina.

Astman omahoidon ABC-hankkeessa tuimme työikäisiä astmaa sairastavia omahoidossa. Koronasta kuntoon -hankkeessa tarjosimme pitkäkestoisesti oireileville tukea verkkokursseilla. Uutena aloitti erittäin ajankohtainen Luontohengähdys -hanke, jossa tarjosimme hengityssairaille luontotoimintaa.

Toimintavuonna alkoi kaksi uutta EU-hanketta, joihin osallistumme. Toisessa ennaltaehkäistään tarttumattomia sairauksia ja toisessa keskitytään keuhkosairauksien ennaltaehkäisyyn, varhaiseen diagnostiikkaan ja hoitokäytäntöjen kehittämiseen.

Koordinoimme useita terveydenhuollon ammattilaisille tarkoitettuja verkostoja, joissa jaetaan tietoa ja mahdollistetaan alueellisten hyvien käytänteiden hyödyntämistä. Tutkimustoimintamme oli kuluneena vuonna vireää. Panoksemme keuhkosairauksien ennaltaehkäisyyn ja hyvän hoidon edistämiseksi niin kotimaassa kuin muuallakin Euroopassa oli monipuolinen.

Helsingissä 26.2.2025

Tuula Vasankari
Pääsihteeri, professori

TUKEA TUBERKULOOSIA HOITAVILLE JA SAIRASTUNEILLE

Tuberkuloositapausten määrä on laskussa, mutta sairastaminen on siirtymässä nuoriin, työikäisiin ja eri riskiryhmiin kuuluviin henkilöihin. Sairastuneiden keski-ikä on laskenut selvästi. Puolet sairastuneista on ulkomaalaissyntyisiä ja heidän osuutensa odotetaan kasvavan. Lääkkeille vastustuskykyinen tautimuoto lisääntyy. Hoito on haasteellisempaa ja sen on tarpeen muuttua yksilöllisemmäksi. Ukrainan sotatilanne vaikuttaa tuberkuloosin esiintyvyyteen vuosiksi eteenpäin ja vaikutukset ulottuvat myös Suomeen.

Muuttuva tilanne edellyttää vankkaa tietotaidon ylläpitoa, mutta myös uusiutumista. Tarvitaan riskiryhmien erityispiirteet huomioon ottavia toimia, väestön TB-tietoisuuden edistämistä eri kielillä sekä yhteistyötä terveyden- ja sosiaalihuollon, viranomaisen, järjestöjen ja väestön välillä sekä kansainvälistä yhteistoimintaa. Erityiskysymyksiin paneuduttiin vetämällä asiantuntijatyöryhmiä, ylläpitämällä terveydenhuollon ja muiden tahojen osaamista järjestämällä koulutusta, tekemällä hanketyötä sekä osallistumalla tutkimustoimintaan.

Työntekijöiden tuberkuloositarkastusten edistäminen

Tartuntatautilaki edellyttää työnantajaa vaatimaan sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä alle kouluikäisten hoitotehtävissä toimivilta uusilta työntekijöiltä selvityksen siitä, että nämä eivät sairasta hengityselinten tuberkuloosia. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) suosittaa seulomaan keuhkotuberkuloosia tuberkuloosin riskimaista saapuvilta maahanmuuttajilta. Suomessa ei ole tarkkaa kuvaa siitä, kuinka nämä seulonnat toteutuvat, mutta toisaalta viime vuosina on todettu tartuttavia tuberkuloositapauksia muun muassa lasten varhaiskasvatuksessa ja telakkateollisuudessa.

Hankkeessa on vuosien 2022–24 aikana selvitelty tilannetta, tuotettu informaatiomateriaalia ja järjestetty koulutusta aiheesta työterveyshuollosa sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä teollisuudessa, jossa työskentelee paljon ulkomaista työvoimaa.

Vuonna 2023 viimeisteltiin tartuntatautilain tarkastuksiin liittyvät ohjeistukset TTL:n sivustolle, ja rakennettiin yhteistyötahojen kanssa (Seure, Hoiwa, TAMK ja YTHS) sähköisiä sovellustoimintoja TB-seulontojen käytännön toteutuksen avuksi. Kokonaisuudesta järjestettiin webinaari, ja aiheesta kirjoitettiin artikkelit Työterveyslääkäri-, Työterveyshoitaja- ja Infektioiden torjunta -lehtiin. Vuonna 2024 selvitettiin yhteistyötahojen kanssa (KEHA Business Finland, Barona, Atendo, Terveystalo tth) sotealan kansainvälisen työvoiman rekrytointireittejä ja toteutustapoja sekä lakisääteisten TB-tarkastusten toteutumista. Selvitysten pohjalta laadittiin TB-tarkastusten toimintasuosituksen ulkomaista sote-alan työvoimaa ja opiskelijoita rekrytoiville tahoille (yritykset, hyvinvointialueet ja oppilaitokset) ja järjestettiin aiheesta TTL:n organisoimana webinaari, johon ilmoittautui lähes 400 kuulijaa. Työtä toteutetaan sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hanketuella ja yhteistyössä THL:n ja Työterveyslaitoksen (TTL) kanssa.

Virtuaaliset tuberkuloosimateriaalit

Vuonna 2024 hankkeessa valmistui yskösnäytteen ohjevideo ja virtuaalikierron sairaalan ilmaeristyshuoneeseen. Molemmissa hyödynnetään tietokoneavusteista kielen kääntämistä ja lukemista. Vuoden 2024 aikana koottiin esittelymateriaalit keuhkojen röntgenkuvauksesta ja videotuetusta lääkeshoidosta. Materiaalit ovat suunnattu potilaille ja väestölle, ja terveydenhuollon ammattilaiset voivat hyödyntää niitä ohjaustyössä. Vuonna 2022 alkaneen hankkeen toteuttamiseen on saatu Nummelan säätiön rahoitusta.

Vaikeahoitoisten potilaiden hoidon toteutumista ohjattiin ja vaikutettiin tuberkuloosin valtakunnallisiin suosituksiin

Tuberkuloosin hoidon valtakunnallinen asiantuntijaryhmä antoi konsultaatioapua vaikeahoitoisissa tuberkuloositapauksissa potilaita hoitaville lääkäreille keskittyen monilääkeresistentteihin (MDR) ja erittäin lääkeresistentteihin (XDR) tapauksiin sekä muuten lääkelle vastustuskykyisiin tai vaikeahoitoisiin potilaisiin. Filhan johtamaan ryhmään osallistui keuhkosairauksien ja infektiosairauksien erikoislääkäri jokaisesta yliopistosairaalaista, kolme lasteninfektiolääkäriä ja THL:n edustaja. Ryhmän toimintaan saatiin STM:n rahoitus.

Lisäksi Filhalla oli edustus THL:n asettamassa **Valtakunnallisessa tuberkuloosin torjunnan asiantuntijaryhmässä**, jonka tehtävänä on tuberkuloosin seurannan, ehkäisyn ja erilaisten torjuntatoimien koordinoiminen maassamme.

Tuberkuloosista viestittiin väestölle monimuotoisesti

Väestölle sekä myös medialle tarkoitetun **tuberkuloosi.fi** -sivuston avulla on mahdollistettu ajantasaisen, monipuolisen ja luotettavan tuberkuloositiedon nopea saatavuus. Terveystieteiden tutkimuskeskukset ohjaavat

lisääntyvästi potilaita, heidän omaisiaan sekä tuberkuloosille altistuneita sivustolle.

Sivusto toimii 11 kielellä: englanniksi, ruotsiksi, venäjäksi, viroksi sekä somalin, arabian, kiinan, darin, kurdin ja ukrainan kielellä. Sivustolla on myös ukrainankieliset herätevideot, TB-oireet, TB-hoito ja TB-oppaat, jotka on käännetty myös englannin kielelle sekä paljon muuta oheismateriaalia terveydenhuollon käyttöön.

tuberkuloosi.fi -sivustoilla käydään ympäri maailmaa, yhteensä käyntejä tilastoitui yli 180 000 vuodessa. Eniten tietoa etsitään suomen-, englannin-, arabian- sekä venäjänkielisiltä sivuilta aiheista oireet, tartunta, tuberkuloosirokotus ja hoito. Sivuston toimintaa ovat rahoittaneet yksityiset tuberkuloosisäätiöt ja sosiaali- ja terveysministeriö.

Tuberkuloosin digiteknologiasovellusten kehittäminen jatkui

Tuberkuloosin lääkehoidon tavoitteena on parantaa potilas, estää lääkelle vastustuskykyisen taudin kehittyminen ja ehkäistä tuberkuloosin tarttumista yhteisössä. Suomessa tuberkuloosilääkkeet annetaan potilaalle valvotusti. Tämän toteutus on työlästä sekä potilaalle että terveydenhoitojärjestelmälle. WHO ja vuonna 2020 päivitetty valtakunnallinen TB-ohjelma

suosittelevat videotuettua lääkehoitoa (VST, Video Supported Treatment) perinteisen valvotun hoidon tilalle siihen soveltuville potilaille.

Filha on vuosien 2021–2024 aikana edistänyt VST App -sovelluksen ja hoitohenkilökunnan digitaalisen seuranta-alustan kehitystyötä ja käyttöönottoa valtakunnallisesti. Toiminnasta julkaistiin kaksi tutkimusartikkelia. VST tukee potilaan hoitoon sitoutumista ja sujuvoittaa ammattilaisten TB-työtä. Vuonna 2024 Filha jatkoi asiantuntija-avun antamista toimintojen kehittämiseen. Lisäksi jatkettiin sovelluspohjan kehitystyötä kattamaan LTBI:n (latentti tuberkuloosi-infektio) hoidon seuranta. LTBI App -sovelluksen käyttöönottoa tulee edelleen edistää tulevana vuosina. Toimii on saatu tukea Nummelan säätiön rahoituksesta.

Vertaistuki – ammatillisen tuen lisäresurssi

Vertaistuesta hyötyvät kaikki lääkehoitoa saavat tuberkuloosipotilaat. Lääkehoito on pitkä (6–18 kk), ja potilas tarvitsee paljon tukea ja motivointia jaksakseen viedä lääkeshoidon loppuun asti. Vertaistuki toimii julkisten palvelujen rinnalla, täydentäen ja tukien ammatillista työtä.

Filha jatkoi vuonna 2024 vertaistukitoiminnan tarjoamista perinteisesti puhelimitse sekä TOIVO-vertaistukisovelluksessa. TOIVO-vertaistukisovellus on helppokäyttöinen, nykyaikainen ja maksuton mobiilisovellus, joka mahdollistaa anonyymien yhteydenoton vertaistukijaan, jolloin kynnyksen yhteydenottoon madaltuu.

Vertaistuesta ja TOIVO-sovelluksesta tiedotettiin Filhan omalla sivustolla, tuberkuloosi.fi-sivustolla, Terveyskylä.fi-sivustolla ja sosiaalisessa mediassa. Vertaistukitoiminta oli näkyvillä Sairaanhoidajapäivillä 2.–3.10.2024 ja Tartuntatautipäivillä 5.–6.11.2024.

Lisäksi vertaistukitoimintaa mainostettiin Filhan järjestämissä koulutuksissa sekä Filhan Näkökulmia keuhkoterveysteen -blogissa.

Yhdelläkin keskustelulla voi olla valtava merkitys.

Lataa maksuton Toivo®-sovellus ja löydä sinulle sopiva vertaistukija jo tänään.

TOIVO®

GET IT ON Google Play

Download on the App Store

VIDEOKIRJASTO ON AMMATTILAISIA VARTEN

Videokirjasto on terveydenhuollon ammattilaisille tarkoitettu täydennyskoulutusfoorumi, josta löytyy tietoa eri keuhkosairauksista, allergioista, atooppisesta ihottumasta sekä tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden hoidosta lyhyiden videoluentojen muodossa.

Kävijöitä oli yhteensä yli 5400 vuoden 2024 aikana. Lääkäreitä kirjastossa vieraili yli 230.

Vuoden 2024 aikana kirjasto täydentyi ja laajeni uusilla teemoilla.

Videokirjasto vaatii tunnistautumisen. Näin voidaan taata, että kirjasto on vain Valviran rekisteristä löytyvien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten käytössä. Osassa hyvinvointialueita Videokirjaston linkki on lisätty ammattilaisten intranettiin omaehtoista kouluttautumista varten. Kirjastoa käytetään myös uusien työntekijöiden perehdytyksessä. Projektia rahoitetaan yritys yhteistyöllä.

Aikuisen astma

Videot on sijoitettu aihepiireittäin allaolevaan haitariin. Voit avata tai sulkea tason painamalla hiirellä punaista palkkia. Videokirjaston sisältö täydentyy vuoden 2021 aikana.

Aikuisen astma -osion sisällysluettelo (A4 pdf, avautuu erilliseen välilehteen.)

Milloin epäilen astmaa (oireet)

Milloin epäilen astmaa

Minkälainen sairaus astma on. Miten astma oireilee ja mikä sairautta pahentaa. Minkälainen oire ei ole astmaa. Mitä astman fenotyyppjeä on olemassa.

Kesto: 06:23

Miten astmadiagnoosi tehdään

Astman hoito

KANSALLINEN SISÄILMA JA TERVEYS -OHJELMA

Filha vastaa STM:n rahoittamassa Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelmassa 2018–2028 terveydenhuollon ammattilaisten kouluttamisesta. Tavoitteena on lisätä tietoa sekä vahvistaa terveydenhuollon ammattilaisten osaamista sisäympäristössä oireilevan potilaan hoidossa. Ohjelman yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Vuonna 2024 Filha vastasi uuden hoitosuosituksen ("Sisäilmaan liittyvän oireilun ja sairastumisen hoitosuositus") jalkautuksesta terveydenhuollon ammattilaisille. Filha järjesti studiosta striimatut webinaarit suomeksi ja ruotsiksi hoitosuosituksen pohjautuen. Webinaaritallenteet lisättiin Filhan Videokirjastoon, josta ne ovat myös jatkossa helposti ammattilaisten

saavutettavissa. Lisäksi Filhan omana toimintana toteutettiin kaksi sisäilma-aiheista koulutustilaisuutta. Toinen oli Puolustusvoimien työterveyshuollon henkilöstölle, ja toinen Terveystalon sisäinen koulutus henkilöstölle.

Lisäksi terveydenhuollon ammattilaisille tuotettiin suositukseen pohjautuva kiteytetty ohje kliinisen työn tueksi sekä suomeksi, että ruotsiksi. Myös kaikki Filhan olemassa olevat materiaalit ja verkkokurssit päivitettiin vastaamaan uutta hoitosuositusta.

Yhdessä THL:n kanssa laadittiin Tutkimuksesta tiiviisti -julkaisu pohjautuen Filhan vuonna 2023 toteuttamaan kyselyyn ("Sisäilmateemat terveydenhuollossa ammattilaisten arvioimana").

VALTAKUNNALLINEN KEUHKOSYÖPÄOHJELMA

Filha on ollut mukana perustamassa uutta Valtakunnallista keuhkosityöpäohjelmaa yhteistyössä keuhkosityöpätyöryhmän ja yliopistosairaaloiden kanssa. Ohjelman tavoitteena on keuhkosityövän diagnostiikan ja hoidon parantaminen Suomessa, sillä keuhkosityövän ennuste on Suomessa huonompi verrattuna muihin Pohjoismaihin. Lisäksi keuhkosityöpä on suurin syöpäkuolemien aiheuttaja Suomessa. Filha vastaa ohjelman koordinoinnista, koulutuksesta ja toteutuksesta.

Vuonna 2024 jatkettiin kymmenvuotisen Valtakunnallisen keuhkosityöpäohjelman kirjoittamistyötä. Vuoden aikana keuhkosityöpäohjelman työryhmä koontui kolme kertaa. Lisäksi kartoitettiin keuhkosityövän diagnostiikan ja hoidon toteutumista hyvinvointialueilla. Ohjelmatyötä rahoitetaan säätiötuelle ja yritysyhteistyöllä.

TUPAKKA- JA NIKOTIINITUOTTEIDEN KÄYTÖN VÄHENTÄMINEN JA LOPETTAMISEN TUKI

Filhassa on pitkään tehty johdonmukaista työtä tupakoimattomuuden edistämiseksi ja tupakkavieroituksen kehittämiseksi. Perinteisen tupakkoinnin rinnalla toiminnassa on vuoden 2024 aikana otettu huomioon uudet tupakka- ja nikotiinituotteet kuten sähkösavukkeet ja nikotiinipussit, joiden käyttö on huolestuttavasti lisääntynyt erityisesti nuorilla.

Tuimme terveydenhuollon osaamisen päivittämistä järjestämällä webinaareja ja kehittämällä sekä päivittämällä tupakka- ja nikotiinivieroituksen verkkokursseja. Jatkoimme työtä tupakkavieroituksen puheeksi oton ja hoidon kehittämiseksi yhteistyössä hyvinvointialueiden, työterveyshuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Yhteiskehittäminen sisälsi tupakka- ja nikotiinivieroituksen paikallisten toimintamallien luomista tai päivittämistä sekä näistä malleista viestimistä sekä sisäisesti terveydenhuollossa, että suoraan tupakka- ja nikotiinituotteita käyttäville. Tupakkapolitiikkaan vaikutettiin yhteistyössä muiden julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Filha osallistui sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keväällä 2024 julkaiseman *Tupakasta ja nikotiinista vieroitus: Suositukset hyvinvointialueille* julkaisun valmistelutyöhön ja kirjoittamiseen.

Irti nuuskasta -hanke (2019–2025)

Filhalla ja Puolustusvoimilla on ollut tupakoimattomuuteen liittyvää yhteistyötä vuodesta 2013. Vuoden 2019 alusta käynnistyi STEAn rahoituksella *Irti nuuskasta -hanke*, joka tähtää varusmiesten nuuskan sekä muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön vähentämiseen. Hankkeen tavoitteina on tarjota varusmiehille tietoa tupakka- ja nikotiinituotteiden vaikutuksesta terveyteen ja toimintakykyyn sekä esim. omaan taloudelliseen tilanteeseen, vahvistaa lopettamismotivaa-

tiota sekä tarjota työkaluja oman lopettamisprosessin tueksi. Tuotteita käyttämättömille annetaan positiivista palautetta ja vahvistetaan suojaavia tekijöitä. Lisäksi hanke tarjoaa Puolustusvoimille asiantuntemustaan tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamiseen liittyen esim. materiaaliutuotannossa ja koulutuksissa.

Vuonna 2024 hankkeessa kohdattiin yhteensä 1540 varusmiestä sotilaskodeissa järjestetyissä iltatilaisuuksissa, urheilutapahtumissa ja muissa tilaisuuksissa. Hankkeen visuaalinen ilme ja verkkosivut uudistettiin ja yhtenäistettiin. Irtinuuskasta.fi -sivustolle koottiin suomenkielisten sivujen lisäksi ruotsinkielistä sisältöä. Vierailuja verkkosivuilla oli vuoden aikana 35125. Hankkeen pääasiallisena viestintäkanavana toimi Instagram-tili tjOnuuskalle, jonka kautta tavoitettiin 214606 tiliiä ja tavoitettujen tilien käyttäjistä 52 % oli 18-24-vuotiaita ja 72 % miehiä. Tilille tuotettiin sisältöä tukemaan tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamista kampanjoiden, asiantuntijavideoiden ja kuvien muodossa.

Pikkutöppöset onnistumiseen -hanke (2021–2024)

Pikkutöppöset onnistumiseen -hankkeessa tuettiin vauvaa odottavia ja pikkulasten vanhempia tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamisessa. Hankkeen tavoitteena oli, että palveluja käyttävän vauvaa odottavan tai pikkulapsen vanhemman motivaatio ja pystyvyyden tunne kasvaa ja hän lopettaa tupakoinnin. Toimintaa rahoittaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskus (STEA).

Vuoden 2024 aikana hankkeessa aloitettiin jalkautuva toiminta matalankynnyksen kohtaamispaikoissa. Hanke vieraili pääsääntöisesti Ensi- ja turvakotien liiton perhetuvissa. Vierailukäyntejä eri kohtaamispaikoissa oli vuoden aikana yhteensä kymmenen. Kohtaamispaikat olivat Lahdessa, Tampereella, Lappeenrannassa ja Oulussa ja näissä tavoitettiin yhteensä 100 vauvaperheen vanhempaa. Syksyllä Kysy asiantuntijalta -chat muutettiin kokonaan ajanvarausperustaiseksi. Vuoden aikana pikkutöppöset.fi-sivustolla vieraili yli 8300 käyttäjää. 7+1 askelta -verkkovieroitusaimeistoa käyttäneistä ja palautekyselyyn vastanneista (n=81) n. 80 % koki saaneensa sisällöistä lisää tietoja ja taitoja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamiseen

Syksyllä 2024 toteutettiin yhdessä Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamiseen liittyvät videomuotoiset opintomateriaalit. Materiaaleissa käydään läpi, miten ammattilainen voi ottaa puheeksi vauvaa odottavien ja pikkulasten vanhempien kanssa tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamisen. Materiaalit tulevat käyttöön terveydenhoitajaopiskelijoiden opintojaksoille alkuvuodesta 2025.

Kaikki Pikkutöppöset onnistumiseen -hankkeessa tehty materiaali vietiin hankkeen päätyttyä Filhan sivujen alle. Ammattilaiset ja kohderyhmä voivat edelleen hyödyntää hankkeen infograafeja, asiakasohjeita, 7+1 verkkovieroitusaimeistoa ja videomuotoisia opintomateriaaleja Filhan sivuilta, vaikka hanke onkin päättynyt.

KORONASTA KUNTOON - HANKE (2022-2025)

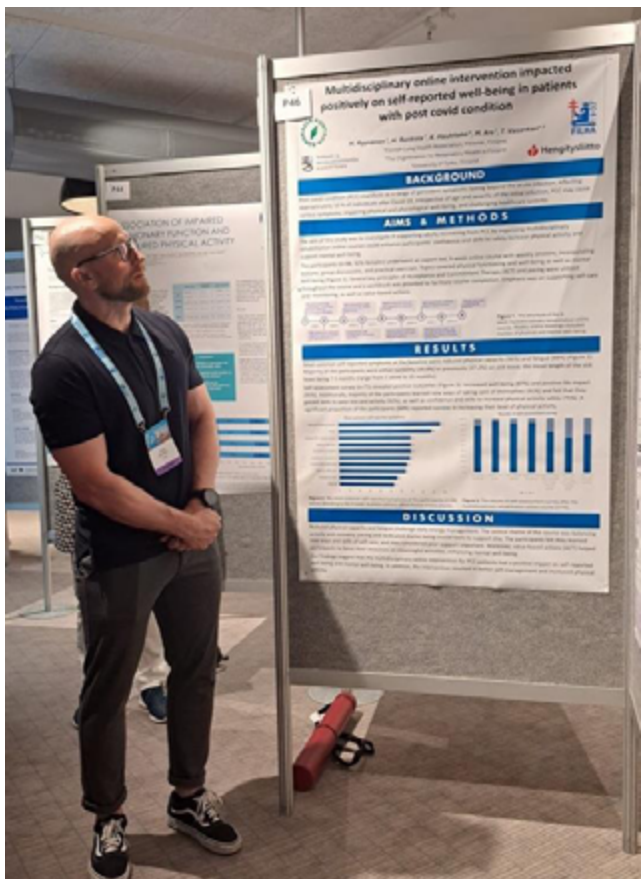
Pitkäkestoisesta koronasta toipuville aikuisille suunnattu Koronasta kuntoon -hanke jatkoj toimintaansa vuonna 2024. Verkossa toimiva hanke järjestetään STEA-avustuksella ja toiminta on osallistujille maksutonta. Hankkeen tavoitteen on tukea pitkäkestoisesta koronasta toipuvien aikuisten oma-toimista kuntoutumista, toimintakykyä ja elämänlaatua sekä järjestää vertaistukea.

Vuonna 2024 Koronasta kuntoon -avoimella verkko-kurssilla vieraili yhteensä 1541 kävijää ja pidettiin 2497 istuntoa. Ohjattuja intensiiviverkkokursseja järjestettiin yhteensä kuusi kappaletta, joihin osallistui yhteensä 64 osallistujaa. Ohjattuja verkkovertaisryhmiä

järjestettiin 4 kappaletta, joihin osallistui yhteensä 32 henkilöä.

Hankkeen koulutetut vertaisohjaajat järjestivät hankkeessa yhteensä kymmenen liikkumis- ja palautumishetkeä verkossa, ja näihin osallistui yhteensä 135 osallistujaa. Hanke järjesti lisäksi yhdeksän Keski-viikkokahvit -popup-tapahtumaa sekä yhden tarinapajan (neljä tapaamista), joihin osallistui yhteensä 45 ja 12 osallistujaa. Vertaisohjaajille järjestettiin työ-ohjausta viisi kertaa.

Hankkeen toiminnoista ja sisällöistä alettiin laatia Terveyskylään itsehoito-ohjelmaa, joka on tarkoitus saada valmiiksi ja julkaisuun vuonna 2025.

ASTMAN OMAHOIDON ABC - HANKE (2023–2025)

Astman omahoidon ABC-hanke tukee työikäisiä astmaa sairastavia omahoidossa. Hankkeen tavoitteet ovat astmaa sairastavan omahoitoon liittyvien tietojen ja taitojen lisääntyminen sekä motivaation ja pystyvyyden tunteen kasvaminen. Hanke toteutetaan yhdessä Hengitysliiton kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat Allergia-, Iho- ja Astmaliitto sekä Suomen Apteekkariliitto. Toimintaa rahoittaa STEA.

Vuoden 2024 aikana hankkeen työntekijät ovat vierailleet 16 eri apteekissa ympäri Suomen antamassa ohjausta astmaa sairastaville astman omahoitoon. Astmanabc.fi-sivustolla vieraili 1640 käyttäjää hankkeen eri verkkokursseilla ja muissa sisällöissä. Kysy

asiantuntijalta -chat oli keväällä auki päivystysluontoisesti ja siirtyi syksyllä ajanvarausperustaiseksi. Vuoden 2024 aikana pidettiin myös kahdeksan eri sisältöistä asiantuntijan tietoiskua astmaa sairastaville astman omahoidosta ja astmaa sairastavia koskevista teemoista. Apteekkeissa ja muissa hankkeen tilaisuuksissa tavattiin yhteensä 165 astmaa sairastavaa ja tietoiskuja oli reaaliajassa katsomassa 173 kuulijaa. Hankkeen palautekyselyihin vastanneista 80–94 % on kokenut, että he ovat saaneet uusia tietoja ja taitoja hankkeen toimintaan osallistumisen myötä. Kyselyihin vastanneista 67–94 % koki motivaationsa omahoitoon kasvaneen ja 67–82 % koki pystyvänsä hallitsemaan astmaa paremmin.

Hankkeessa on viestitty aktiivisesti vuoden 2024 aikana. Hankkeen työntekijät ovat kirjoittaneet astman omahoidosta neljä lehtiartikkelia ja yhden blogitekstin. Hankkeen palveluista on viestitty säännöllisesti Filhan ja Hengitysliiton uutiskirjeissä, hankkeen ja Allergia- iho- ja astmaliiton Instagram-tilillä sekä apteekkipäiviä on mainostettu Meta-mainonnan ja paikallislehtien mainosten avulla.

LUONTOHENGÄHDYS- HANKE (2024–2026)

Helmikuussa käynnistynyt Luontohengähdys-hanke tarjoaa luontotoimintaa yli 50-vuotiaille hengityssairautta sairastaville Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen alueilla. Tavoitteena on vahvistaa pysyvyyden tunnetta liikkua luonnossa, lisätä tietoa luonnon hyvinvointivaikutuksista, parantaa mielen hyvinvointia, vähentää yksinäisyyttä sekä helpottaa hengityssairautteen liittyviä oireita ja parantaa elämänlaatua luontotoiminnan avulla. Toimintaa toteutetaan Hengityслиiton kanssa. Yhteistyökumppaneina toimivat Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueet sekä Suomen Apteekkariliitto. Hanketta rahoittaa STEA.

Luontoasiantuntijan ohjaamia retkiä toteutettiin kuusi kappaletta ja osallistujia oli 63. Ensimmäinen

vapaaehtoisten koulutus järjestettiin Tampereella. Vapaaehtoisten ohjaamia retkiä järjestettiin loppuvuodesta kaksi ja osallistujia oli 16. Teemailtoja järjestettiin kaksi hybridinä Tampereella sekä Lahdessa ja osallistujia oli 72. Hankkeelle perustettiin oma Instagram- ja Facebook-tili sekä suljettu Facebook-ryhmä. Facebook-ryhmässä jäsenmäärä oli vuoden lopussa 141. Hankkeen verkkosivut www.luontohengahdys.fi avattiin loppuvuodesta. Hankkeelle perustettiin oma tiedotuslista, johon oli vuoden lopussa liittynyt yhteensä 220 henkilöä. Hankkeesta tiedotettiin lisäksi Filhan ja Hengityслиiton viestintäkanavissa ja tapahtumissa sekä lähellä.fi-palvelussa. Luonto-opasta ja -reseptiä suunniteltiin.

TERVEYDENHUOLLON AMMATTILAISTEN VERKOSTOT

Tuberkuloosihoitajien verkosto – kollegiaalisen tuen vahvistaja

Tuberkuloosihoitajien verkostolla on erityinen merkitys kollegiaalisen tuen vahvistajana sekä tuberkuloositietämyksen ja hoitotaitojen ylläpitäjänä. Tuberkuloosivastuuhoitajilla on keskeinen rooli tuberkuloosihoidon kaikissa eri vaiheissa ja siksi heidän ammattitaitonsa ylläpito koulutus- ja verkostoitumisseminaareissa sekä kollegiaalisen tuen tarjoaminen vastuuhoitajien kesken on tärkeää.

Tuberkuloosihoitajat kokoontuivat keväällä ja syksyllä Filhan koordinoimissa Teams-kokouksissa. Hoitajia tavattiin Sairaanhoidajapäivillä 2.–3.10.2024 sekä Tartuntatautipäivillä 5.–6.11.2024.

Lisäksi Filhan sivustoille luodun pysyvän osoitteen <https://www.filha.fi/tuberkuloosi/tuberkuloosivastuuhoitajien-verkosto/>, kautta tiedotettiin kokouksista, koulutuksista ja ajankohtaisista asioista. Verkostoon liittyi vuoden aikana uusia jäseniä, ja tällä hetkellä jäsenmäärä on 67.

Keuhkohoitajaverkosto – tukea keuhkosairauksien hoitotyöhön

Keuhkohoitajaverkosto kehittyi ja laajentui edelleen. Verkostossa on jo yli 200 hoitajaa lähes kaikilta hyvinvointialueilta. Jäsenet ovat keuhkosairauksia hoitavia sairaanhoitajia erikoissairaanhoidosta, perusterveydenhuollosta ja yksityissektorilta.

Verkoston tarkoitus on toimia viestintä- ja vuorovaikutuskanavana ja mahdollistaa kommunikaatio tois-

ten verkoston jäsenten kanssa. Verkoston jäsenet ovat myös suunnittelemassa oman alueensa koulutuspäiviä resurssiensa mukaan.

Verkosto voi viestiä keskenään perustetulla Teams-kanavalla. Lisäksi vuosittain pidetään kaksi kokousta sekä verkoston oma koulutus.

Hengitysfysioterapeuttiverkosto – tukea keuhkosairauksien kuntoutukseen

Hengitysfysioterapeuttiverkosto kehittyi ja laajeni vuoden 2024 aikana. Verkostossa on jo yli 200 jäsentä. Jäsenet ovat fysioterapeutteja erikoissairaanhoidosta, perusterveydenhuollosta ja yksityiseltä sektorilta, järjestö- ja yhdistystoimijoita sekä ammattikorkeakoulujen lehtoreita eri puolilta Suomea. Verkosto järjesti vuonna 2024 yhteensä neljä tapaamista verkossa Teamsin välityksellä. Tapaamisissa vaihdettiin kuulumisia ympäri Suomen sekä käsiteltiin hengitysfysioterapian ajankohtaisia asioita. Verkosto jatkoi tavoitteensa mukaista toimintaa tukemalla jäsentensä toimintaa sekä edistämällä hengitysfysioterapian käytänteitä Suomessa kansallisen yhteistyön sekä verkostoitumisen kautta. Verkosto aloitti vuonna 2024 suunnittelemaan hengitysfysioterapian täydennys- ja erikoistumiskoulutuksia yhteistyössä Suomen fysioterapeutit ry:n kanssa.

Verkoston kautta toteutettiin myös kysely hengitysfysioterapian ja keuhkosairauksien kuntoutuksen järjestämisestä ja käytänteistä erikoissairaanhoidon yksiköissä Suomessa. Kyselyn perusteella kirjoitettiin artikkeli, joka julkaistiin Fysioterapialehdessä joulukuussa 2024.

Keuhkosityöpäverkosto hoitotyön ammattilaisille

Filha toimii verkoston kokoajana ja koordinoijana. Verkosto on tarkoitettu keuhkosityövän hoitoon osallistuville tai aiheesta kiinnostuneille hoitotyön ammattilaisille. Verkoston tarkoituksena on toimia viestinnän, verkostoitumisen, yhteistyön ja kehittämisen kanavana. Tavoitteena on löytää jäseniä jokaiselta hyvinvointialueelta.

Terveydenhuollon ammattilaisten sisäilmaverkosto

Filha ylläpitää Terveydenhuollon ammattilaisten sisäilmaverkostoa osana Kansallista sisäilma ja terveys-ohjelmaa (2018–2028). Tavoitteena on löytää sisäilma-aiheesta kiinnostuneita terveydenhuollon ammattilaisia jokaiselta hyvinvointialueelta. Tällä hetkellä verkosto toimii tiedotuskanavana, ja siihen kuuluu yli 40 ammattilaista.

KOULUTUSTA TERVEYDENHUOLLON AMMATTILAISTEN TYÖN TUEKSI

Vuoden 2024 aikana järjestettiin monipuolisesti koulutusta sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille.

Koulutukset järjestettiin läsnäolotilaisuuksina, verkossa sekä hybridinä. Verkossa toteutettiin eriteemaisia webinaareja ja verkkokursseja. Lisäksi tuotettiin myös erilaisia verkkomateriaaleja.

Koulutustapahtumia oli yhteensä noin kolmisenkymmentä. Koulutuksiin osallistui n. 2400 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista. Osa koulutuksista oli Filhan omia koulutuksia ja osa järjestettiin yhteistyössä valtakunnallisten tai paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Valtakunnalliset koulutustapahtumat

Valtakunnallisista koulutuksista järjestettiin Valtakunnalliset Keuhko- ja allergiapäivät lokakuussa (n. 75 osallistujaa), Keuhkosyöpäpäivä lääkäreille marraskuussa (n. 55 osallistujaa) sekä XXXVI Valtakunnalliset tartuntatautipäivät (n. 320 osallistujaa) marraskuussa.

Koulutukset järjestettiin pääsääntöisesti paikan päällä, osin hybridinä.

Muut koulutustapahtumat

Alueellisia keuhkosairauksien ja allergologian koulutustilaisuuksia järjestettiin kymmenellä hyvinvointialueella. Koulutukset suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä hyvinvointialueiden ammattilaisten kanssa. ja osallistujia näissä oli yhteensä noin 700.

Jo vakiintuneesti järjestettiin astma- ja keuhko- ahtaumatautiwebinaarit yhteensä neljästi vuoden aikana. Nämä ovat erittäin suosittuja ja osallistujia on satoja. Hoitajille pidettiin myös webinaari keuhkosyövästä, johon osallistujia oli yli sata ammattilaista eri puolilta Suomea.

Tupakka- ja nikotiiniteemaisista koulutuksista järjestettiin sekä keväällä että syksyllä Tietoa tupakka- ja nikotiinivieroituksesta -webinaarisarja tukemaan tupakstavieroitustyötä. Lisäksi koulutuksia järjestettiin tuberkuloosin ja sisäilman teemoilla.

KANSAINVÄLISTÄ TOIMINTAA

Kansainväliset koulutukset

European Advanced Course in Clinical Tuberculosis

Kansainväliset tuberkuloosikurssit ovat olleet tärkeä osa Filhan kansainvälistä toimintaa. Olemme osallistuneet **European Advanced Course in Clinical Tuberculosis -kurssin** toteutukseen vuosittain yhdessä eurooppalaisten yhteistyökumppaneiden kanssa (Tuberculosis Network European Study Group Clinical Trials (TBNet), KNCV Tuberculosis Foundation ja Karolinska Institutet). V. 2024 ei järjestetty kurssia KNCV:n järjestysvuorolla vaan se siirrettiin pidettäväksi v. 2025, mutta kurssin sisältö suunniteltiin jo toimintavuoden aikana työryhmän suunnittelukokouksissa.

Nordic Lung Congress 2024

51. Pohjoismainen keuhkokongressi, Nordic Lung Congress, järjestettiin Suomen Keuhkolääkäriyhdistyksen ja Filhan yhteistyönä Helsingissä 5.–7. kesäkuuta 2024. Kongressin presidenttinä toimi Filhan pääsihteeri. Tapahtuma kokosi yhteen alan huippuammattilaisia

Pohjoismaista ja Baltian alueelta, ja osallistujamäärä oli noin 500 henkeä. Kongressissa käsiteltiin laajasti eri keuhkosairauksia sekä tieteellisestä että kliinisestä näkökulmasta. Kongressin taustaorganisaationa toimii Nordic Respiratory Academy.

Latentin tuberkuloosi-infektion seulonta- ja hoitokäytännöt pohjoisen ulottuvuuden maissa (2024–2025)

Filha osallistui yhtenä päätoimijana hankkeeseen, joka tehdään yhteistyössä NDPHS:n (Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being) sihteeristön, NIPH:n (Norwegian Institute for Public Health) ja NIHD:n (Estonian National Institute for Health Development) kanssa. Hanke toteutetaan Norjan ministeriön rahoitustuella.

Hankkeessa selvitetään, miten latenttia tuberkuloosi-infektiota (LTBI) seulotaan ja hoidetaan pohjoisen ulottuvuuden (ND, Nordic Dimension) maissa. Jäsenmaille (Pohjoismaat, Baltian maat, Puola ja Saksa, mukana lisäksi Ukraina) lähetettiin sähköinen kysely aiheesta, ja tietoja syvennettiin maakohtaisilla Teams-haastatteluilla. Tuloksista kootaan artikkeli kansainväliseen alan lehteen sekä tehdään kooste/suositus mahdollisista LTBI-toimien kehittämis- ja yhtenäistämistarpeista.

EU-yhteistoimintahankkeet

Toimintavuoden aikana osallistuttiin kahden EU:n EU4Health-ohjelmaan kuuluvan Joint Action -yhteistoimintahankkeen suunnitteluun (JARED, JASAFE).

EU-yhteistoimintahanke syövän ja muiden tarttumattomien tautien ennaltaehkäisemiseksi vaikuttamalla riskitekijöihin (JA PreventNCD) (2024–2027)

Hankkeessa Filha vahvistaa tupakasta ja nikotiinista vieroittamisen käytänteitä yhdessä hyvinvointialueiden ja muun terveydenhuollon kanssa sekä edistää tupakattomien/nikotiinittomien työpaikkojen yleistymistä Suomessa. Monilla työpaikoilla ja terveydenhuollossa on jo tehty savuttomuuspäätös, mutta sen

käytännön toteuttamisessa tarvitaan vielä tukea. Kahdessa hankkeen työpaketissa Filha koordinoi tupakka- ja nikotiinivieroitukseen ja savuttomiin ympäristöihin liittyviä toimia laajemmin eurooppalaisella tasolla.

EU-yhteistoimintahanke kroonisten keuhkosairauksien aiheuttaman tautikuorman vähentämiseksi Euroopassa (JACRD eli "JARED") (2024–2027)

JARED-hanke käynnistyi joulukuun 2024 alussa. Se keskittyy kroonisten keuhkosairauksien vähentämiseen, varhaisempaan diagnostiikkaan, parempaan hoitoon erityisesti perusterveydenhuollossa. Filha koordinoi yhtä työpakettia, joka keskittyy kroonisten keuhkosairauksien varhaiseen tunnistamiseen, diagnosointiin ja hoitoon. Kansallisia toimia on suunniteltu myös toiseen työpakettiin, jossa kehitämme vieroituskäytäntöjä ja koulutamme terveydenhuollon ammatilaisia koskien sähkösavukkeita ja kuumennettavia nikotiinituotteita.

TUTKITTU TIETO OSAAMISTA EDISTÄMÄSSÄ

Filhan toteuttamissa hankkeissa kertyy tietoa hankkeisiin liittyvistä teemoista. Tämän tiedon hyödyntämistä tutkimuskäytössä on edistetty ja näin pyritty saamaan toimintoihin liittyvä arvokas tieto välitetyksi myös muiden käyttöön. Filha käyttää tutkittua tietoa kaiken toimintansa lähtökohtana ja ohjaavana tekijänä. Laaja-alainen keuhkosairauksiin ja niiden riskitekijöihin, koronavirusinfektioon sekä tuberkuloosiin liittyvä tutkimustyö on käynnissä, ja tukea sen toteuttamiseen haetaan tutkimustoimintaa tukevista säätiöistä.

Elintavat ja liikkuminen osana uniapnean hoitoa (ELO) -tutkimus

ELO-tutkimuksessa selvitetään yksilöllisesti räätälöidyn elintapaintervention vaikutuksia obstruktiivisen uniapnean vaikeusasteeseen ja oireisiin ylipainoisilla CPAP-hoitoa saavilla aikuisilla. Lisäksi tarkastellaan elämänlaatua, elintapoja (erityisesti fyysinen aktiivisuus ja paikallaanolo) sekä niissä mahdollisesti tapahtuvien muutosten pysyvyyttä, fyysistä suorituskykyä ja kehonkoostumusta. Tietoa saadaan myös mm. siitä, mitkä tekijät ennustavat käyttäytymisen muutosta. Myöhemmässä vaiheessa tarkastellaan myös liitännäissairauksien ilmaantumista ja kustannusvaikutavuutta. Tutkimus on rekisteröity Clinical Trials -tietokantaan tunnisteella NCT06382883.

Filha toteuttaa satunnaistetun kontrolloidun tutkimuksen yhteistyössä Keski-Suomen hyvinvointialueen, Jyväskylän yliopiston ja Hengitysliiton kanssa. Tutkimukselle on myönnetty yleishyödyllisen yhteisön rahoitus (Hengitysliiton testamenttilahjoitus ja Hengityssairauksien tutkimussäätiön apuraha) vuosille 2023–2025. Tutkimuksella on Keski-Suomen hyvinvointialueen eettisen lautakunnan puolto, ja tutkimuslupa on vuosille 2023–2035. Tutkimusprojektin aineistosta tullaan tekemään väitöskirja.

Alkuvuonna 2024 viimeisteltiin toteutukseen liittyvät yksityiskohdat, rekrytoitiin ja perehdytettiin tutkimukseen osallistuvat tuntityöntekijät sekä testattiin mittausprotokollat. Tutkittavien rekrytointi aloitettiin Sairaala Novan keuhkosairauksien poliklinikalla huhtikuussa 2024. Vuoden 2024 aikana rekrytoitiin noin 30% tutkittavien tavoitemäärästä (250) mukaan tutkimukseen. Rekrytointi tulee jatkumaan arviolta vuoden 2026 kesään saakka ja viimeiset vuoden seurantamittaukset tullaan tekemään arviolta vuoden vaihteessa 2026–2027.

Tutkimusryhmä teki alustavan julkaisusuunnitelman, ja vuonna 2025 tullaan kirjoittamaan tutkimuksesta protokolla-artikkeli sekä aloittamaan julkaisua tutkittavien alkutilanteen tietoihin pohjautuen.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön vähentäminen Puolustusvoimissa (2019–2025)

Tämän tutkimus- ja kehittämishankkeen tavoitteena on selvittää nikotiinituotteiden ja erityisesti nuuskan käytön vaikutusta varusmiesten terveyteen ja suorituskykyyn sekä lisätä Puolustusvoimien terveydenhuollon ja muun henkilökunnan tietoa tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön haitoista. Varusmiestutkimuksen aineiston keruu loppui kesäkuussa 2022.

Keväällä 2023 lopullinen aineisto tuli tutkimusryhmän käyttöön Tilastokeskuksen FIONA etäkäyttöjärjestelmän kautta. Alustavat tulokset viittaavat siihen, että varusmiesten nuuskaaminen on edelleen lisääntynyt. Nuuskan terveysvaikutuksista on tupakointiin verrattuna vähän tutkimustietoa. Nuuskaus on yleisintä nuorten miesten parissa ja varusmiesikäisten nuuskauksen tutkimus tarjoaakin arvokasta tutkimustietoa toistaiseksi vähän tutkitusta aiheesta.

Vuoden aikana aloitettiin kirjoittamaan tuloksista kansainvälistä tieteellistä artikkelia. Hanke saa tukea säätiörahoituksesta.

RECIPE Vastustuskykyinen kaupunki: Kaupunkisuunnittelu pandemioiden ennaltaehkäisyn välineenä 2021–2024

RECIPE-hankkeessa tutkitaan kaupunkiympäristöjen roolia ja kaupunkisuunnittelun mahdollisuuksia tartuntatautien ennaltaehkäisyssä ja siten pandemioiden torjunnassa. Monitieteinen hanke yhdistää ja hyödyntää ympäristötutkimuksen, ympäristöterveyden, terveyshistorian, informaatiotutkimuksen, kansanterveyden ja kaupunkisuunnittelun tutkimusta. Hanketta rahoittaa Suomen Akatemian yhteydessä toimiva Strategisen tutkimuksen neuvosto. Pää toteuttaja on Oulun yliopisto. Muita toteuttajia ovat LUKES, Oulun diakonissalaitos ja Filha. Hanke alkoi syksyllä 2021 ja vuosi 2024 oli viimeinen hankevuosi.

Syksyn 2022 aikana toteutettiin haastattelututkimus, jossa tarkasteltiin julkisten toimijoiden kansalaisille suunnattua koronaviestintää pandemian aikana (2020–2022). Haastateltaviksi pyydettiin keskeisiä päättäjiä, asiantuntijoita ja ammattiviestijöitä koronaviestinnästä vastanneista julkisista organisaatioista. Haastattelujen tulosten pohjalta tullaan analysoimaan kokemuksia ja käsityksiä viestintäprosesseista sekä kokoamaan näkemyksiä siitä, miten viestintä tulisi toteuttaa vastaavissa kriisitilanteissa. Ensimmäinen tuloksia raportoiva artikkeli lähetettiin arvioitavaksi kansainväliseen vertaisarvioituun lehteen joulukuussa 2024.

RECIPE-hanke kuului laajempaan Strategisen tutkimuksen neuvoston PANDEMICS-ohjelmaan, jonka puitteissa julkaistiin white paper -raportti KORONA-PANDEMIAN OPIT: Kohti parempaa kriiseihin varautumista ja kriisinhallintaa. RECIPE-hanke julkaisi syksyllä politiikkasuosituksen, jonka keskiössä on pandemia-kestävä kaupunkisuunnittelu sekä siihen kytkeytyvä vaikuttavuuden viitekehys.

Keuhkohtaumatautipotilas Suomessa – terveydenhuollon käyttö, liittännäissairaudet ja kustannukset

Keuhkohtaumatauti on merkittävä kansansairaus, joka aiheuttaa sairastavuutta ja kuolleisuutta väestötasolla. Keuhkohtaumaa sairastavilla tyypillisiä liittännäissairauksia ovat yleiseen monisairastavuuteen (ns. multimorbiditeetti) liittyvät sairaudet kuten sydän- ja verisuonitaudit, sarkopenia ja masennus. Tässä tutkimuksessa selvitetään keuhkohtaumataudista johtuvaa terveyspalvelujen käyttöä, liittännäissairastavuutta, pahenemisvaiheen vaikutuksia ja kustannuksia. Aineistona on Hilmo- ja Avohilmorekistereiden tiedot. Tutkimus on osa laajempaa Suomen Akatemian rahoittamaan hanketta, jossa arvioidaan eri kansansairauksien tautitaakkaa. Tutkimusta tukee AstraZeneca myöntämällään tutkimusrahoituksella.

Liitteessä 1 on Filha ry:n julkaisuluettelo vuodelta 2024.

AKTIIVISTA TOIMINTAA YHTEISTYÖVERKOSTOISSA

Filha osallistui Suomen **Tarttumattomat sairaudet -verkoston** toimintaan. Verkostoon kuuluvat Aivo-liitto, Diabetesliitto, Filha, Hengityслиitto, Sydänliitto ja Syöpäjärjestöt sekä Lääkäriseura Duodecim. Verkoston tavoitteet ovat yhteneväiset kansainvälisen WHO:n asettamien ja Suomalaisen Lääkäriseura Duodecimin konsensuslausumassa 2017 esitettyjen tavoitteiden kanssa tarttumattomien sairauksien ehkäisystä. Verkosto tekee yhteistyötä STM:n ja THL:n kanssa.

Vaikutttiin **Savuton Suomi 2030 -verkoston** työhön toimimalla tupakkavieroituksen asiantuntijaryhmän puheenjohtajatahona ja tieteellisen asiantuntijaryhmän sekä ohjausryhmän jäsenenä. Toimittiin STESO ry:n **Nikotiiniton sote -verkoston** kansainvälisen toiminnan vastuutahona, oltiin toteuttamassa tupakoinnin lopettamisen tuen laadun ja arvioinnin kehittämistä valtakunnallisesti ja toimittiin **STEAn rahoitusta saaneiden tupakoimattomuutta edistävien hankkeiden järjestöverkostossa (Jänis-verkosto)**. Toimittiin Helsingin kaupungin ylläpitämän Savuton Helsinki -verkostossa.

Filha on **Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston jäsen**. Verkostoon kuuluu 62 valtakunnallista toimijaa, jotka edistävät järjestölähtöistä ehkäisevää päihdetyötä ja haluavat toimillaan vähentää päihdehaittoja. Vuonna 2024 Filha osallistui verkoston kampanjoihin ja yhteiskehittämiseen työryhmissä.

Kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa toiminta **WHO:n, The Unionin (International Union Against Tuberculosis and Lung Disease) ja ECDC:n (Euroopan tartuntatautivirasto)** kanssa antoi Filhalle näkyvyyttä ja ajankohtaista tietoa tuberkuloosista ja muista keuhkosairauksista.

Filha osallistui KNCV Tuberculosis Foundation:in TSRU-tutkimus- ja seurantaryhmään ja WHO:n alaisuudessa toimivan GARD:in (Global Alliance against Chronic Respiratory Diseases) toimintaan.

Toimittiin Pohjoisen ulottuvuuden Hiv, TB ja liitännäisinfektiot -asiantuntijaryhmän puheenjohtajana ja osallistuttiin Barentsin tuberkuloosiohjelman toimintaan sosiaali- ja terveysministeriön nimeämänä jäsenenä.

VIESTINTÄ

Filhan viestintää toteutettiin monikanavaisesti. Verkkosivuilla oli vuoden aikana yhteensä noin 66 000 käyntiä. Uutiskirjeitä toimitettiin kymmenen kappaletta. Uutiskirjeiden pääasiallinen tavoite oli markkinoida koulutuksia, jonka lisäksi tiedotettiin Filhan toiminnasta laajemmin. Vuoden lopussa uutiskirjeellä oli noin 3200 tilaajaa.

Eri somekanaville (IG, FB, X, LinkedIn, Youtube) tuotettiin monipuolista sisältöä. Seuraajien määrä kasvoi erityisesti LinkedInissä ja Instagramissa. Viestinnässä painotettiin toiminnasta tiedottamisen ohella toiminnan tuloksia ja vaikutuksia. Filha oli mukana yhteistyökumppaneiden kampanjoissa, esimerkiksi Tarttumattomat sairaudet -verkoston EU-vaalikampanja, Savuton Suomi -päivä, Ehkäisevän päihdetyön -viikko ja

Lapsen oikeuksien sopimuksen -viikko. Vuonna 2024 Filha valitsi ensimmäistä kertaa Vuoden keuhkohoitajan.

Näkökulmia keuhkoterveysteen -blogiin tuotettiin yhteensä viisitoista blogia. Filha julkaisi runsaasti artikkeleita eri ammattilehdissä. Tiedotteita lähetettiin mm. tuberkuloosin ja koronan teemoista.

Filha oli mukana SuomiAreenassa. Pääsihteeri osallistui paneelikeskusteluun keuhkosityövästä ja tämän lisäksi Filha oli mukana järjestämässä Tarttumattomat sairaudet -verkoston kanssa aamiaistilaisuutta "Sairas Suomi – Onko terveydenedistämisen peli menetty?". Keuhkosityöpä oli näkyvästi esillä myös Roosa nauha -kampanjassa. Filhan pääsihteeri oli mukana kampanjan avauspaneelissa sekä Tanssii Tähtien Kanssa -lähetyksessä. Keuhkosityövän tiimoilta julkaistiin myös muusikko Tero Vesterisen haastattelu Filhan kanavissa.

Näkyvyyttä ja tunnettua lisäättiin osallistumalla ammattilaisten tapahtumiin. Osallistuttiin muun muassa Sairaanhoidajapäiville ja Kuntamarkkinoille.

Toimittiin aktiivisesti eri viestintäverkostoissa (esim. sisäilma, tupakka- ja nikotiini, Lapsen oikeuksien sopimuksen viestintäverkosto sekä Ehkäisevän päihdetyön viestintäverkosto). Filhan viestintäryhmä kokoontui noin kerran kahdessa kuukaudessa. Tuotettiin Filhan uusi yleisesite suomeksi ja englanniksi.

TALOUS

Yhdistyksen hanke- ja koulutustoimintaa ovat toimintavuonna tukeneet STEA, STM, Sisäministeriö, OKM, THL, yksityiset säätiöt ja yritykset. Oma-rahoitusosuus ja osa toiminnan kuluista on katettu yhdistyksen sijoitustoiminnan tuotoilla. Haasteena jatkossa on yleinen taloudellinen tilanne ja sen mukanaan tuomat riskit sijoitusomaisuudelle ja vuokra-tuotoille.

Yhdistyksen varsinaisen toiminnan tulot olivat 1 584 169 € ja kulut 2 073 875 €. Merkittävä osa kuluista katettiin omarahoituksella. Toimintavuoden tulos oli 179 612 €.

Filha painottaa sijoituksissaan erityisesti vastuullisen sijoittamisen periaatteita ja tämä on huomioitu sijoitusomaisuuden koostumuksessa. Salkussa olevista rahastoista on suljettu pois kaikki yhtiöt, joiden liikevaihdosta yli 5 % tulee seuraavilta toimialoilta:

fossiiliset polttoaineet, aseet, tupakka, alkoholi, uhkapelit, aikuisviihde ja kannabis.

Sijoitusomaisuuden vuosittaista tuottoa tarvitaan mahdollistamaan yhdistyksen tärkeää kansanterveys-työtä. Tämän vuoksi tavoitteena on sijoitusomaisuuden arvon ja siten tuoton turvaaminen yhdistyksen toiminnan mahdollistamiseksi. Toimintavuoden tulos siirretään ylijäämä/alijäämätilille. Sillä turvataan jatkovuosien yleishyödyllisen toiminnan merkittävä vuosittainen omarahoitusosuus toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi.

Toimintavuonna työtään jatkoi Filhan taloustyöryhmä, jonka jäseniä olivat hallituksen puheenjohtaja Jaakko Herrala, hallituksen jäsen Hannele Pokka, pääsihteeri Tuula Vasankari ja talousvastaava Eine Kuosmanen-Hammar. Työryhmä kokoontui toimintavuoden aikana kuusi kertaa.

HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Valtuusto, hallitus ja tilintarkastajat

VALTUUSTO

Puheenjohtaja	Asko Järvinen
<i>Varsinaiset jäsenet</i>	<i>Henkilökohtaiset varajäsenet</i>
Marina Erhola	Viveca Bergman
Sirkku Grierson	Susanna Aalto
Aulikki Heinonen	Airi Sinikumpu
Heikki Koskela	Arja Viinanen
Lauri Lammi	Markku Heliövaara
Eeva-Liisa Moilanen	Christina Leinonen
Anne Pietinalho	Leena Tuomisto
Matti Rautalahti	Maria Danielsson
Petri Ruutu	Hanna Soini
Riitta Rainio	Tiina Mattila
Sari Viinikainen	Tarja Lounasvaara

HALLITUS

Puheenjohtaja	Jaakko Herrala
Varapuheenjohtaja	Leila Lehtomäki
<i>Jäsenet</i>	Veli-Jukka Anttila
	Jouni Hedman
	Riitta Kaarteenaho
	Hannele Pokka
	Pekka Puska

TILINTARKASTAJAT

<i>Varsinaiset</i>	KHT Kirsi Aromäki
	KHT Sanna Riihentupa
<i>Varatilintarkastajat</i>	KHT Alexandra Gallen
	KHT Jyri Salokuuri

Yhdistyksen valtuusto kokoontui sääntömääräisiin kevä- ja syyskokouksiin. Yhdistyksen hallitus piti viisi kokousta.

Yhdistyksen jäsenmäärä vuonna 2024 oli 106. Tarkoituksena on edelleen lisätä Filhan tunnettavuutta ja laajentaa jäsenhankintaa mm. keuhkolääkäreiden keskuudessa.

Yhdistyksen henkilökunta

Yhdistyksen palveluksessa oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 22 henkilöä. Pääsihteerin lisäksi kolme asiantuntijalääkärinä, kolme hallinnon ja viestinnän henkilöä, kaksi asiantuntijaa, kahdeksan hankevastaavaa, joista kaksi on perhevapaalla, neljä hanketyöntekijää ja yksi projektisuunnittelija.

Yhdistyksen hankkeissa ja koulutuksissa käytettiin lisäksi konsultteja.

TULEVAISUUDENNÄKYMÄT

Yhdistyksen toiminta keskittyy keuhkosairauksien ennaltaehkäisyyn ja hoidon kehittämiseen. Koronapandemia on osoittanut keuhkojen toimintaa vakavasti heikentävien infektioiden merkityksen. Ahtauttavat keuhkosairaudet ovat merkittäviä kansansairauksiamme eikä niiden vähentymisestä ole näyttöä. Tuberkuloosin kuva on muuttumassa ja tietotaidon ylläpitäminen sen suhteen on tarpeen. Kansallinen Savuton Suomi 2030 -tavoite vaatii vielä runsaasti toimenpiteitä ja työtä. Allergioiden ehkäisyssä suunta on muuttunut ja uudet näkemykset etenevät, mutta niiden aiheuttama kuormitus on vielä suurta. Sisäilmaoireilu vaatii ammattilaisten työn tukemista. Työkenttää siis riittää.

Filhan toiminnasta valtaosa toteutuu hankerahoituksella. Uusien hankkeiden rahoituksen saamiseen liittyy riskejä, jotka pyritään minimoimaan tekemällä

korkealaatuista työtä ja siten osoittamalla yhdistyksen kyky toteuttaa hankkeita panostamalla hankkeiden huolelliseen suunnitteluun ja keskittymällä kansanterveydellisesti merkittäviin keuhkoterveyttä parantaviin osa-alueisiin ja toimenpiteisiin.

Terveystieteiden kentällä tapahtuvat muutokset, etenkin hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen, korostavat rooliaamme keuhkosairauksien ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Tällä tähtääme keuhkosairauksin aiheuttaman tautitaakan vähentämiseen ja terveydenhuollon toiminnan tukemiseen. Yhteistyö, verkostoituminen ja uusien toimintamenetelmien kehittäminen takaavat ajantasaisuuden. Yhdistyksen toiminta vaatii asiantuntevaa ja sitoutunutta henkilökuntaa sekä suuntalinjoja viitoittavaa luottamushenkilöjohtoa.

- Günther G, Guglielmetti L, Kherabi Y, ..., Vasankari T, Zhdanova E. Availability of drugs and resistance testing for BPALM regimen for rifampicin-resistant tuberculosis in Europe. *Clinical Microbiology and Infection*, 2024, ISSN 1198-743X, <https://doi.org/10.1016/j.cmi.2024.03.009>.
- Mattila T, Jormanainen V, Erhola M, Vasankari T, Toppila-Salmi S, Herse F, Leskelä RL, Haahtela T. Real-world drug use in asthma, chronic obstructive pulmonary disease, rhinitis, cough, and cold in Finland from 1990 to 2021: Association with reduced disease burden. *Clin Transl Allergy*. 2024 Apr;14(4):e12340. doi: 10.1002/clt2.12340. PMID: 38558358; PMCID: PMC10984349.
- Lantto J, Suojalehto H, Vasankari T, Karvala K, Lindström I. Long-term impairment from irritant-induced occupational asthma. *J Occup Environ Med*. 2024 Apr 22. doi: 10.1097/JOM.0000000000003120. Epub ahead of print. PMID: 38637911.
- Iivanainen S, Kurtti A, Wichmann V, Andersen H, Jekunen A, Kaarteenaho R, Vasankari T, Koivunen JP. Smartphone application versus written material for smoking reduction and cessation in individuals undergoing low-dose computed tomography (LDCT) screening for lung cancer: a phase II open-label randomised controlled trial. *The Lancet Regional Health - Europe*, 2024, 100946, ISSN 2666-7762, <https://doi.org/10.1016/j.lanepe.2024.100946>.
- Granlund H, Renkola, H, Vasankari T, Salmela A (2024) Terveysthuollon ammattilaisten näkemyksiä sisäilmasta oireilevan potilaan hoidosta. Tutkimuksesta tiiviisti 30/2024. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki
- Gräsbeck HL, Reito ARP, Ekroos HJ, Aakko JA, Hölsä O, Vasankari TM. Attribution of smoking to healthcare costs in the postoperative interval. *BJS Open*. 2024 Jul 2;8(4):zrae090. doi: 10.1093/bjsopen/zrae090.
- Aro M, Sandström P, Ståhl T, Ollila H, Ruokolainen O, Kurko T, Keski-Kuha T, Vasankari T. Sales of tobacco and nicotine replacement therapy products, especially nicotine pouches, increased in Finland during the COVID-19 pandemic. *Nordisk Alkohol Nark*. 2024 Aug;41(4):394-402. doi: 10.1177/14550725241243150. Epub 2024 Apr 18. PMID: 39309208; PMCID: PMC11412472.
- Gil-Mata S, Teixeira T, Bedbrook A, Bousquet J, Sousa-Pinto B, Vieira RJ, ..., Vasankari T, Quan Vu TT. Perceptions of the impact of individual allergic rhinitis symptoms: A survey of ARIA clinical experts. *World Allergy Organ J*. 2024 Dec 3;17(12):100999. doi: 10.1016/j.waojou.2024.100999. PMID: 39717676; PMCID: PMC11665388.
- Andersén H, Aro M, Kaarteenaho R, Koivunen J, Mäyränpää MI, Sihvo E, Vasankari T. Lung Cancer in Finland. *Journal of Thoracic Oncology* 2024; 19, Issue 9: 1265-1271, ISSN 1556-0864, <https://doi.org/10.1016/j.jtho.2024.06.005>.
- Saarinen A, Ryyänen H, Vasankari T. Kotihappihoidon käytännöt vastaavat suosituksia hyvin. *Suomen Lääkärilehti* 2024;79: 1172 – 1175, e41003.
- Ylitörmänen T, Markkula J, Ollila H, Ruokolainen O, Sandström P, Honkanen R, Paavola M. Tupakasta ja nikotiinista vieroitus. Suositukset hyvinvointialueille. *Julkaisuja* 2024:16. Sosiaali- ja terveysministeriö Helsinki 2024.

Filha ry
Sibeliuksenkatu 11 A 1, 00250 Helsinki
Puhelin 044 566 9034
www.filha.fi